

Nr B 18

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motionen rörande ortsgrupperingen inom beskattningen.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: B 170 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: B 233 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari bl. a. hemställts,

1) att riksdagen måtte i princip besluta, att skattegrupperingen skall avskaffas,

2) att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

Förordning om antalet ortsgupper vid skattegrupperingen

Härigenom förordnas, att antalet ortsgupper, som avses i 48 § 1 mom. kommunalskattelagen och 8 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall från och med den 1 januari 1959 tills vidare utgöra tre (ortsgrupp III—ortsgrupp V).

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. I samband därmed skall förordningen den 5 juni 1953 om antalet ortsgupper vid skattegrupperingen (nr 406) upphöra att gälla.

II) de likalydande motionerna I: B 174 av herr *Bengtson m. fl.* och II: B 220 av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte

1) i enlighet med ortsgrupeeringsutredningens förslag i princip besluta om ett fullständigt slopande av skattegrupperingen och införande av enhetliga skattefria avdrag inom skattesystemet, motsvarande nu gällande ortsavdrag i ortsgrupp V; samt

2) med verkan från och med den 1 januari 1959 vad beträffar beskattningen besluta uppflytta till grupp III de orter som nu hänföres till grupp II; ävensom

III) motionen II: B 183 av herr *Åhman m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta,

1) att ortsgrupp II inom skattegrupperingen slopas och kommunerna i denna ortsgrupp uppflyttas i ortsgrupp III,

2) att slopandet av ortsgrupp II genomföres med verkan från och med den 1 januari 1959 samt

3) att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig författningstext.

Såvitt avser de likalydande motionerna I: B 170 och II: B 233 har utskottet i detta betänkande upptagit endast de yrkanden, som ovan angivits. Övriga i dessa motioner framställda yrkanden behandlas av utskottet i annat sammanhang.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: B 220 och II: B 233 samt, såvitt angår yrkandet i motionen II: B 183, den vid A-riksdagen väckta motionen II: 329.

Enligt 48 § 1 mom. kommunalskattelagen indelas samtliga orter i riket med avseende å levnadskostnadernas höjd i fem ortsgrupper (ortsgrupp I—ortsgrupp V) eller det lägre antal, som fastställs genom särskild författning. Enligt förordningen den 5 juni 1953 (nr 406) utgör antalet ortsgrupper tills vidare fyra (II—V). Denna indelning — den s. k. skattegrupperingen — gäller enligt lagen för en tid av fem år i sänder.

Gällande skattegruppering återfinnes i kungörelsen den 9 oktober 1953 (nr 624), ändrad genom kungörelserna den 19 november 1954 (nr 675) och den 31 maj 1957 (nr 257). Lönegrupperingen för statens tjänstemän m. fl. överensstämmer med skattegrupperingen.

Indelningen i ortsgrupper är av betydelse när det gäller att bestämma det ortsavdrag, som vid den kommunala och statliga inkomsttaxeringen tillkommer fysisk person. Ortsavdragens belopp varierar nämligen med hänsyn till vilken ortsgrupp den skattskyldiges hemortskommun tillhör och är högst i ortsgrupp V.

De statliga ortsavdragens belopp har fastställts genom förordning den 6 juni 1952 (nr 406) och har tillämpats från och med 1954 års taxering. Genom beslut av 1957 års riksdag har de kommunala ortsavdragen höjts till samma belopp som motsvarande statliga ortsavdrag. De nya kommunala ortsavdragen, som utgår enligt lagen den 16 maj 1957, nr 200, tillämpas från och med 1959 års taxering.

De vid 1959 års taxering gällande ortsavdragen, som således är lika stora vid den statliga och den kommunala taxeringen, uppgår till följande belopp.

Ortsavdragskategori	Ortsgrupp				
	I	II	III	IV	V
Gift skattskyldig	3 360	3 520	3 680	3 840	4 000
Ensam skattskyldig med barn	2 520	2 640	2 760	2 880	3 000
Ensamstående skattskyldig	1 680	1 760	1 840	1 920	2 000

Vid fastställande av dessa belopp för ortsavdragen har man utgått ifrån att spännvidden i skattegrupperingen skulle liksom i lönegrupperingen vara 16 procent och att skillnaden mellan ortsavdragen för två intill varandra liggande ortsgrupper sålunda skulle motsvara 4 procent av ortsavdraget i högsta dyrort. Genom att man numera inte utnyttjar ortsgrupp I utan endast de fyra högsta ortsgrupperna har spännvidden minskat från 16 till 12 procent.

Frågan om ortsgrupperingen inom beskattningen har vid flerfaldiga tillfällen under senare tid varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. En sammanfattning av frågans behandling lämnas i 1957 års bevillningsutskotts betänkande nr 52, till vilket utskottet tillåter sig hänvisa. Här må blott erinras om att frågan om minskning av antalet ortsgrupper prövats av riksdagen åren 1953 (betänkande nr 47), 1955 (betänkande nr 27), 1956 (betänkande nr 36) samt 1957 (betänkande nr 52).

I anledning av väckta motioner hemställde 1956 års statsutskott i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 226 att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en översyn av dyrortssystemet (utl. nr 226 vid höst-sessionen). Enligt utskottets mening borde såväl en omgruppering som en omprövning av antalet ortsgrupper grundas på en ny prisgeografisk undersökning. Utredningen föreslogs skola vara allmän och förutsättningslös.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 februari 1957 tillkallade chefen för civildepartementet vissa utredningsmän för att verkställa en översyn av ortsgrupperingssystemet. I direktiven till utredningen uttalade departementschefen bl. a. att den av riksdagen begärda på prisgeografiska undersökningar grundade översynen av ortsgrupperingssystemet borde föregås av vissa principiella överväganden. Åt den tilltänkta utredningen borde för den skull till en början uppdragas att allsidigt och förutsättningslöst överväga frågan om sambandet i olika hänseenden mellan lönedifferentiering, differentiering av de skattefria avdragen och en ortsgruppering, grundad på skillnader i levnadskostnaderna orterna emellan. Utredningen, som anlagit benämningen ortsgrupperingsutredningen, avlämnade under hösten 1957 betänkande angående löne- och skattegrupperingarna (SOU 1957: 42). Rörande utredningens förslag må här lämnas följande sammanfattning.

Utredningen har funnit sig böra i princip förorda ett slopande av såväl den statliga lönegrupperingen som den statliga skattegrupperingen.

I fråga om lönegrupperingen har utredningen i första hand övervägt att förorda att ortsgrupp 2 skulle slopas och orterna i denna ortsgrupp flyttas till ortsgrupp 3. Utredningen har emellertid kommit till den uppfattningen, att man inte bör begränsa sig till en sådan åtgärd utan att hela lönegrupperingen i dess nuvarande form bör slopas. Utredningen förordar, att förhandlingar skall komma till stånd mellan staten-arbetsgivaren och löntagarnas organisationer rörande principerna och formerna för en erforderlig lönedifferentiering. Syftet med denna differentiering bör bland annat vara att åstad-

komma den anpassning till den privata arbetsmarknadens löner, som är erforderlig för att behovet av statstjänstemän för skilda uppgifter skall kunna tillgodoses i landets olika delar.

Enligt utredningens mening är det knappast möjligt att förutse hur ingripande förändringarna blir i statstjänstemännens löner vid ett fullständigt genomförande av det föreslagna nya systemet. De löner som framkommer som resultat av nämnda förhandlingar kan tänkas medföra en ökning av lönespännvidden för vissa grupper och en minskning för andra. Vid övergången till det nya systemet torde man dock enligt utredningens uppfattning kunna förvänta att ett starkt samband kommer att råda mellan lönen enligt det gamla och lönen enligt det nya systemet.

Det förhållandet att lönegrupperingen i nuvarande form slopas och att ett nytt lönesystem träder i stället motiverar enligt utredningens mening i och för sig inte en ökning av det utrymme som ställes till förfogande för statstjänstemännens löner.

Till stöd för sitt förslag rörande lönegrupperingen har ortsgrupeeringsutredningen bl. a. erinrat om att det, därest man genom lönegrupperingen vill uppnå en interlokal utjämning av reallönerna, inte är tillräckligt att vid indelningen i ortsgrupeer bygga på ett aldrig så fullständigt prismaterial. Det är nödvändigt att dessutom ta hänsyn till olikheter i förmåner och olägenheter av skilda slag, som det är omöjligt att fånga vid en prisstatistisk undersökning, t. ex. olikheter i klimat vid tjänstgöring på olika orter eller i den kommunala standarden orterna emellan. Redan den begränsade uppgiften att genomföra en prisstatistisk undersökning av levnadskostnaderna på olika orter erbjuder emellertid betydande svårigheter. Vidare måste det vid hänsynstagandet till faktorer, vilka inte kan inrymmas i den prisstatistiska mätningen, bli fråga om schematiska och generella avvägningar. Utredningen framhåller även att innebörden av de grundläggande begreppen lika standard, lika reallön etc. är oklar.

Enligt utredningens mening är den bristande enhetlighet i ortsgrupeerhänseende, som råder i södra Sverige, en av den gällande grupperingens största svagheter. Om samtliga orter i lönegrupp 2 uppflyttades till grupp 3 skulle över 80 procent av landets folkmängd tillhöra ortsgrupeer 3. Därigenom skulle också den nuvarande ortsgrupeeringen bli förbättrad i ett hänseende där den vägledande principen för grupperingen — principen om stora områden med enhetlig placering i ortsgrupeer — inte blivit på ett tillfredsställande sätt genomförd.

Utredningen uttalar vidare rörande lönegrupperingen att det under senare år förelegat uppenbara svårigheter för staten att rekrytera personalen på vissa orter och vissa befattningar. Det framstår enligt utredningen som önskvärt, att ett system för differentiering av statstjänstemännens löner utformas som är smidigare än det nuvarande skattesystemet. Den ökade knapphet på arbetskraft som allmänt gjort sig gällande under senare år har gjort det angeläget att i viss mån anpassa den statliga lönesättningen efter vad som är marknadsmässigt motiverat.

I fråga om skattegrupperingen förordar Ortsgrupperingsutredningen att ett principbeslut nu fattas om att slopa denna gruppering och att införa enhetliga skattefria avdrag över hela landet, motsvarande nu gällande ortsavdrag i ortsgrupp V. Med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna för såväl staten som kommunerna anser utredningen att ett fullständigt genomförande av reformen bör få anstå till dess detta ur statsfinansiella och kommunalekonomiska synpunkter bedömes möjligt. Utredningen föreslår emellertid, att som ett första steg mot en slutlig avveckling av skattegrupperingen ortsgrupp II slopas och att kommunerna i denna ortsgrupp uppflyttas i grupp III.

Den fortsatta avvecklingen av skattegrupperingen bör ske etappvis. Avvecklingen föreslås skola genomföras antingen genom att antalet ortsgrupper ytterligare minskas genom sammanslagning av två grupper eller genom att spännvidden mellan ortsgrupperna successivt minskas. Under avvecklingstiden bör någon ändring i orternas nuvarande placering inte vidtagas.

Till stöd för sitt förslag i fråga om skattegrupperingen har utredningen erinrat om att syftet med denna gruppering åtminstone från början var att differentiera ett skattefritt existensminimum. Det har också sagts, att uppgiften skulle vara att differentiera skattetrycket så att skatten fick samma tyngd på alla orter. Vad beträffar det först angivna syftemålet framhåller utredningen att det med hänsyn till att ortsavdragen numera ligger väsentligt lägre än vad som i andra sammanhang betecknats såsom ett skäligt och rimligt existensminimum, inte kan anses tillfredsställande att motivera en gradering av ortsavdragen med utgångspunkt från en spännvidd som framkommit vid dyrortsundersökningar, vilka avsett en väsentligt högre inkomstnivå. Vidare uttalar utredningen under åberopande av visst tabellmaterial att den differentiering av skattebördan, som sker genom skattegrupperingen, numera har förhållandevis ringa betydelse för den enskilde skattskyldige och att skattegrupperingen endast ofullständigt fyller uppgiften att differentiera skattebördan med hänsyn till hittills antagna skillnader i dyrhet mellan olika orter.

I motioner vid 1957 års riksdag yrkades bl. a. att ortsgrupp II omedelbart skulle slopas och att riksdagen i princip skulle uttala sig för en avveckling av dyrortssystemet vid beskattningen ävensom att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa om förslag i ämnet till 1958 års riksdag.

I förenämnda betänkande nr 52, som godkändes av riksdagen, uttalade 1957 års bevillningsutskott bl. a. följande.

Om ortsgrupperingsutredningens förslag genomföres skulle syftet med motionerna i huvudsak bli tillgodosett. Enligt utskottets mening bör utredningens förslag i vanlig ordning bli föremål för remissbehandling och Kungl. Maj:ts övervägande, innan riksdagen tar definitiv ställning till frågan om en avveckling — helt eller delvis — av skattegrupperingen. Utskottet kan därför inte tillstyrka en omedelbar lagstiftning i ämnet. Utskottet, som förutsätter att Kungl. Maj:t framlägger förslag i ämnet så snart ske kan, finner icke anledning föreligga för riksdagen att i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag härom till 1958 års riksdag, utan hemställer att de föreliggande motionerna inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Av innehållet i *de förevarande motionerna* må här återges följande.

I de likalydande *motionerna* I: B 170 och II: B 233 redovisar motionärerna bl. a. motiven till sitt alternativ till riksstat för budgetåret 1958/59. Det framhålls att driftbudgeten enligt motionärernas mening bör läggas upp på ett sådant sätt att dess inkomster har utsikter att täcka dess utgifter. Under debatten om möjligheterna att hejda den fortskridande inflationen har det från fler och fler håll hävdats att inte endast utgiftsöverskott på driftbudgeten utan också mycket höga statsutgifter där i och för sig verkar inflationsdrivande eller inflationsuppladdande. Starka, erfarenhetsmässigt grundade skäl talar för att denna uppfattning är riktig. Sänkta statliga konsumtionsutgifter måste därför ingå i beredskapen för en oenhetlig och riskfylld ekonomisk situation. Men de sänkta statsutgifterna är på samma gång ofrånkomliga som grund för sänkta och rationaliserade skatter. För allmänna skattesänkningar av en sådan omfattning, att människorna märker dem, och av en sådan utformning, att naturliga höjningar i arbetsförtjänster och av sparinsatser och risktagande inte kan anses bli »straffbeskattade», talar på ett övertygande sätt hänsynen till framstegstakten i den enskildes och samhällets ekonomiska villkor. En skattesänkning och kanske framför allt den säkra förvisningen om kommande skattesänkningar måste motverka tendenser till inaktivitet och skapa en atmosfär, där den överdrivna försiktigheten förefaller mindre nödvändig än eljest. Är man därtill angelägen att anordna skattesänkningar så, att den frivilliga sparinsatsen får ökad tyngd, kan några egentliga risker inte anses förenade med ett tidsmässigt planerat skattesänkingsprogram som konjunkturpolitiskt medel.

I fortsättningen lämnar motionärerna vissa sifferuppgifter rörande storleken av de utgiftsbesparingar för innevarande och nästkommande budgetår vilka föranledes av motionärernas i skilda sammanhang framförda förslag. Motionärerna framhåller vidare att deras förslag till utgiftsbesparingar skapar utrymme för skattesänkningar i olika hänseenden. Bland de skattereformer i denna riktning, som motionärerna förordar, ingår avskaffande av dyrortsgrupp II vid beskattningen och uppflyttning av de kommuner, som nu hänföres dit, till dyrortsgrupp III.

Till stöd för yrkandet i de likalydande *motionerna* I: B 174 och II: B 220 erinras inledningsvis om att den nuvarande ortsgrupperingen av skatter och löner till avsevärd del grundar sig på 1952 års dyrortsundersökning. Under senare år synes en fortsatt sammanpressning ha ägt rum av den formellt statistiskt framräknade variationen mellan kostnaderna på olika orter i fråga om bostad, kläder och övriga utgifter. Då det gäller skatteposten har emellertid ändringar i de kommunala utdebiteringssatserna åstadkommit en utveckling i motsatt riktning. Standarden i de kommunala förmånerna, för vilken skatten utgör en betalning, varierar dock i hög grad mellan olika kommuner, varför skatteförhållandena ej kan tillmätas avgörande betydelse som motivering för bibehållande av en ortsgrupperings.

Motionärerna framhåller vidare, att en prisstatistisk registrering av levnadskostnaderna på olika orter möter betydande svårigheter. Det insamlade prismaterialet är i väsentliga hänseenden bristfälligt och ofullständigt. Ortsgrupperingsutredningen har också i sitt betänkande förordat att man frångår ordningen med en av statsmakterna fastställd ortsguppering, som lägges till grund för en differentiering av lönerna på olika orter. I likhet med utredningen anser motionärerna att ur rent principiell synpunkt ett fullständigt slopande av skattegrupperingen är klart motiverat. Statsfinansiellt utrymme föreligger emellertid för närvarande ej för den i hög grad önskvärda ytterligare skattesänkning, som ett avskaffande av skattegrupperingen med uppflyttning av alla orter till ett lägre, motsvarande nuvarande grupp V, innebär. Däremot är en omedelbar uppflyttning av orterna i grupp II till grupp III möjlig redan i nuvarande läge. Det synes motionärerna följderiktigt att man i samband med avskaffandet av ortsgrupp II i skattegrupperingshänseende även slopar denna ortsgrupp i lönehänseende. Den statliga lönekostnadsökningen vid en lyftning av orterna i ortsgrupp II till ortsgrupp III har uppskattats till 12,5 milj. kronor per år. Motionärernas förslag innebär att över 80 procent av landets kommuner, omfattande 2/3 av landets folkmängd, skulle tillhöra ortsgrupp III. Åtminstone en del av de ojämnheter i nuvarande ortsguppering, vilka skapat irritation och missnöje, skulle elimineras vid ett bifall till motionärernas förslag.

Motiveringen för yrkandet i motionen II: B 183 återfinnes i den vid A-riksdagen väckta motionen II: 329. Häri uttalas bl. a. att de motiv, som tidigare framförts för ett slopande av nuvarande lägsta ortsgrupp och dennas uppflyttning i nuvarande grupp III, kvarstår med oförminskad styrka. Sådan uppflyttning synes kunna ske utan föregripande av den vidare prövningen av ortsgupperingsutredningens förslag. Beslut bör därför nu fattas om sådan ändring av skattelagstiftningen att ortsgrupp II slopas och kommunerna i denna grupp uppflyttas i ortsgrupp III. Denna ändring bör träda i kraft den 1 januari 1959 och alltså gälla från och med 1960 års taxering. Åtgärden har beräknats medföra minskade skatteintäkter för staten med 12 milj. kr. per år och för de berörda kommunerna med sammanlagt 9 milj. kr. per år. För budgetåret 1958/59 uppgår skattebortfallet för staten till blott 4 milj. kr., om förändringen träder i kraft vid nyssnämnda tidpunkt, den 1 januari 1959.

Utskottet

I de inbördes likalydande motionerna I: B 170 och II: B 233 samt I: B 174 och II: B 220 yrkas att riksdagen måtte i princip besluta att skattegrupperingen skall avskaffas. Vidare yrkas i nämnda motioner ävensom i motionen II: B 183 att ortsgrupp II inom skattegrupperingen slopas och till denna ortsgrupp hänförliga orter hänföres till ortsgrupp III från och med den 1 januari 1959.

Som framgår av den ovan lämnade redogörelsen har ortsgrupeeringsutredningen i ett under hösten 1957 avlämnat betänkande föreslagit ett slopande av såväl den statliga lönegrupperingen som den statliga skattegrupperingen.

Ortsgrupperingsutredningen har därvid framhållit att det inte mellan löne- och skattegrupperingarna föreligger ett sådant samband att ett avskaffande av lönegrupperingen i och för sig behöver leda till att skattegrupperingen samtidigt måste upphöra. Utredningen har däremot icke diskuterat att man med bibehållande av den nuvarande grunden för lönegrupperingen skulle avskaffa eller eljest genomföra ändringar i skattegrupperingen.

Utredningens förslag att den ortsmässiga lönedifferentieringen i sin nuvarande form skall avskaffas avstyrkes av den övervägande delen av det 70-tal myndigheter och organisationer, som yttrat sig över ortsgrupeeringsutredningens betänkande. Bland de remissinstanser, som sålunda avstyrkt vad utredningen föreslagit, märks samtliga arbetar- och tjänstemannaorganisationer, Svenska arbetsgivareföreningen m. fl. arbetsgivarorganisationer, Sveriges industriförbund och Sveriges köpmannaförbund. Det anföres som skäl för avstyrkande bl. a. att utredningen tagit alltför liten hänsyn till att den enskilda arbetsmarknaden är beroende av att kunna tillämpa en officiell ortsgredering. Det förordas, att den av 1956 års riksdag begärda prisgeografiska undersökningen skyndsamt kommer till stånd.

Många remissinstanser har ställt sig positiva till tanken på att den statliga lönesättningen bättre skall kunna anpassa sig till arbetsmarknadens krav. Man har emellertid ansett, att ett smidigare lönesystem med fördel kan vara knutet till någon form av ortsgredering. De av utredningen påtalade rekryteringssvårigheterna anses av många myndigheter vara av tämligen ringa omfattning och skulle kunna hävas med mindre radikala åtgärder än ett avskaffande av ortsgrupeeringen.

Från arbetsgivarhåll har uttryckts farhågor för att landsbygdens dragningskraft vid val av industriens lokaliseringssort minskar, om vid ett förverkligande av utredningsförslaget lönekostnaderna på landsbygden blir högre. Detta skulle motverka ett differentierat näringsliv på landsbygden.

Flertalet av de hörda myndigheterna och organisationerna har avstyrkt utredningens förslag att principbeslut skulle fattas om skattegrupperingens avskaffande. Sålunda har utredningens förslag avstyrkts av bl. a. Svenska arbetsgivareföreningen, Bankernas förhandlingsorganisation, Handelsn arbetsgivareorganisation, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges industriförbund, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Svenska landskommunernas förbund (majoriteten), Svenska landstingsförbundet (majoriteten), dyrorts-nämnden (majoriteten), riksskattenämnden, skattelindringsnämnden (majoriteten) och centrala uppbördsnämnden. Många av de remissinstanser som avstyrkt ortsgrupeeringsutredningens förslag i denna del har anfört att, även om skattegrupperingen för närvarande ofullständigt tillgodoser sina två huvudsyften — garanterande av existensminimum och differentie-

rande av skattebördan — detta ej kan åberopas som skäl för att slopa skattegrupperingen. Liksom beträffande lönegrupperingsfrågan anser likaledes många remissinstanser, att en prisgeografisk undersökning bör föregå eventuella ändringar i den nu gällande skattegrupperingen. Vidare har påpekats, att ändringar i skattegrupperingen även aktualiserar frågan om värderingen av naturaförmånerna vid beskattningen.

Förslaget att orter i ortsgrupp II i skattegrupperingen skulle sammanföras med orter i ortsgrupp III har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av bl. a. ett stort antal länsstyrelser, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges lantbruksförbund, Kooperativa förbundet och Svenska stadsförbundet. De remissinstanser, bl. a. arbetsmarknadsorganisationerna och de centrala skatteorganen, som ansett att ortsgrupp II fortfarande bör bibehållas, har i allmänhet gjort denna fråga beroende av den principiella inställningen, att varje minskning av spännvidden i skattegrupperingen, som icke direkt stöds på resultaten från dyrortsundersökningar, innebär en orättvisa gentemot invånarna på de dyrare orterna.

Den av utredningen anförda synpunkten att om lönegrupperingen slopas man icke längre skulle kunna motivera särskilda dyrortsundersökningar, möter gensaga i flera remissutlåtanden. Skattegrupperingen har, uttalas det, sålunda eget berättigande och utgifterna för levnadskostnadsundersökningar kan mycket väl motiveras med de betydande finansiella återverkningar som ändringar i skattegrupperingen innebär.

De med ett avskaffande av skattegrupperingen förenade följdverkningarna, uttalas det vidare, manar till försiktighet. Det påpekas, att inom de lägre ortsgrupperna följden av skattegrupperingens avskaffande skulle bli en viss övervältring av skattebördan från fysiska till juridiska personer. Detta i sin tur skulle påverka företagens lokalisering. Dessutom skulle vissa grupper av inkomsttagare drabbas av skärpt beskattning om de skattefria avdragen höjdes. Ett genomförande av förslaget skulle därjämte innebära förskjutning av skattebördan från södra Sverige till de nordligare delarna av landet.

Utskottet vill för sin del först erinra om att statsutskottet med anledning av motioner till 1956 års riksdag rörande avskaffande av ortsgrupp II anförde att behov förelåg av en översyn av det gällande dyrortssystemet. Statsutskottet förklarade vid detta tillfälle i anslutning till vad dyrortsnämnden i särskilt utlåtande anfört, att såväl en omgruppering av orterna som en omprövning av antalet ortsgrupper borde grundas på en ny prisgeografisk undersökning. Om denna undersökning skulle baseras på samma principer som tillämpades vid den senaste undersökningen borde övervägas. Den sålunda förordade omprövningen förutsattes bli allmän och förutsättningslös.

De senaste årens diskussion i ortsgrupperingsfrågan har givit det intrycket, att opinionen i frågan har varit starkt splittrad. Detta förhållande torde ha varit bakgrunden till att ortsgrupperingsutredningen erhöll direktiv om en mer allmän översyn av sambandet i olika hänseenden mellan löne-differentiering, differentiering av de skattefria avdragen och en ortsgroupe-

ring grundad på skillnaderna i levnadskostnaderna orterna emellan. Ortsgrupperingsutredningen har anvisat ett alternativ till det nuvarande ortsgupperingssystemet och har efter vad utskottet kan finna framfört argument, som utvisar att berättigad kritik i flera avseenden kan riktas mot det nuvarande systemet. Remissbehandlingen av ortsgupperingsutredningens betänkande utvisar emellertid att den rättvisegrund, som — all detaljkritik till trots — är det nuvarande ortsgupperingssystemets bas, har en mycket stark anknytning hos organisationer, som omfattar stora befolkningsgrupper. Sålunda har arbetsmarknadens parter enstämmigt framhållit betydelsen av att nuvarande system bibehålles. Samma inställning redovisas av näringsorganisationerna, dyrorts-nämnden och olika centrala skatteorgan.

Efter att sålunda ha tagit del av remissutlåtandena över ortsgupperingsutredningens betänkande, konstaterar utskottet, att kravet på att skattebelastningen skall stå i relation till skatteförmågan med hänsyn till orternas dyrhetsförhållanden fortfarande förfäktas av organisationer, representerande mycket stora befolkningslager. Den kritik, som riktats mot ortsgupperingssystemet, kan enligt utskottets uppfattning i vissa avseenden anses befogad, varför ortsgupperingssystemet bör omprövas.

I ortsgupperingsutredningens betänkande liksom i remissyttrandena häröver har framförts värdefulla synpunkter för uppläggning av den prisgeografiska undersökning, som statsutskottet förordade år 1956 och som nu synes vara den naturliga fortsättningen på strävandena att åstadkomma berättigade justeringar av ortsgupperingsförhållandena.

Med hänsyn till vad ovan sagts anser utskottet att intet principbeslut nu kan fattas om avskaffande av skattegrupperingen och avstyrker följaktligen yrkandet härom i motionerna I: B 170 och II: B 233 samt I: B 174 och II: B 220. Då enligt utskottets mening den prisgeografiska undersökning som nyss nämnts torde vara erforderlig för att bedöma frågan om spännvidden i ortsgupperingen samt antalet ortsgupper, anser sig utskottet icke heller böra tillstyrka bifall till yrkandet i de föreliggande motionerna om slopande av ortsgrupp II vid skattegrupperingen. Utskottet förutsätter emellertid att Kungl. Maj:t omedelbart föranstaltar om en dylik undersökning och vidtar de ytterligare åtgärder, som erfordras för att frågan så snart som möjligt skall kunna föreläggas riksdagen. Utskottet föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet ovan anfört.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte i anledning av de likalydande motionerna I: B 170 av herr Ewerlöf m. fl. och II: B 233 av herr Hjalmarson m. fl., de likalydande motionerna I: B 174 av herr Bengtson m. fl. och II: B 220 av herr Hedlund m. fl. samt motionen II: B 183 av herr Åhman m. fl. i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anfört;

B. att de nämnda motionerna måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 27 november 1958

På bevillningsutskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjö Dahl, Eriksson*, Spetz, Snygg, Erik Jansson, fröken Ranmark, herrar Wolgast, Kronstrand, Alvar Andersson och Gustaf Henry Hansson; samt

från andra kammaren: herrar Sundström, Kärrlander, Ericsson i Kinna, Nilsson i Bästekille, Christenson i Malmö, Larsson i Luttra, Darlin, Andersson i Essvik, fru Holmqvist* och herr Rydén.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Wolgast, Alvar Andersson, Gustaf Henry Hansson, Nilsson i Bästekille, Larsson i Luttra och Darlin*, vilka — under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: B 170 av herr Ewerlöf m. fl. och II: B 233 av herr Hjalmarson m. fl., de likalydande motionerna I: B 174 av herr Bengtson m. fl. och II: B 220 av herr Hedlund m. fl. samt motionen II: B 183 av herr Åhman m. fl. — ansett att utskottet bort hemställa,

- 1) att riksdagen måtte i princip besluta, att skattegrupperingen skall avskaffas,
- 2) att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

Förordning om antalet ortsgupper vid skattegrupperingen

Härigenom förordnas, att antalet ortsgupper, som avses i 48 § 1 mom. kommunalskattelagen och 8 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall från och med den 1 januari 1960 tills vidare utgöra tre (ortsgrupp III—ortsgrupp V).

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. I samband därmed skall förordningen den 5 juni 1953 om antalet ortsgupper vid skattegrupperingen (nr 406) upphöra att gälla.